

නිපුණතාව 07

ව්‍යාපාරවල පැවැත්මට හා වර්ධනයට මුදල් හා මූල්‍ය
ආයතන දක්වන දායකත්වය අගයයි

නිපුණතා මට්ටම 7.1 : - ගනුදෙනු පහසුකර ගැනීම සඳහා මුදල් භාවිතයේ වැදගත්කම තහවුරු කරයි.

ඉගෙනුම් එල : -

- මුදල් යන්න අර්ථ දක්වයි.
- හුවමාරුව සඳහා මුදලේ අවශ්‍යතාව පෙන්වා දෙයි.
- මුදලේ කාර්යයන් හඳුන්වා ඒවායේ වැදගත්කම නිදසුන් සහිත ව පැහැදිලි කරයි.
- හොඳ මුදලක ලක්ෂණ පෙන්වා දෙයි.
- හුවමාරුවේ දී භාවිත වන විවිධ මුදල් වර්ග පැහැදිලි කරයි

විෂය සිද්ධාන්ත එක මිටකට : -

- භාණ්ඩ හා සේවා හුවමාරුවේ දී පොදුවේ පිළිගනු ලබන ඕනෑම දෙයක් මුදල් වශයෙන් සලකයි.
- හුවමාරුව සඳහා මුදලේ අවශ්‍යතාව පහත පරිදි පෙන්වා දිය හැකි ය.
 - අතීතයේ මුදල් නො මැති ව සිදු වූ සෘජු හුවමාරුව භාණ්ඩ හුවමාරුව නම් විය.
 - භාණ්ඩ හුවමාරුවේ දී විවිධ දූෂකරතා පැවතිණි.
 - එබැවින් භාණ්ඩ හුවමාරුව වෙනුවට සෑම දෙනා ම පිළිගන්නා පොදු මාධ්‍යයක අවශ්‍යතාව දැනුනි.
 - එම හුවමාරු මාධ්‍ය මුදල් ලෙස හැඳින්විය.
 - ඒ අනුව හුවමාරුව සඳහා මුදල් අවශ්‍ය බව පැහැදිලි වේ.
- මුදලේ කාර්යයන් පහත පරිදි දැක්විය හැකි ය.
 - විනිමය මාධ්‍යයක් ලෙස කටයුතු කිරීම (A medium of exchange)
 - වටිනාකම මැනීමේ මිනුම් දණ්ඩක් ලෙස කටයුතු කිරීම (standard of value)
 - වටිනාකමේ සන්තිධියක් ලෙස කටයුතු කිරීම (store of value)
 - විලම්බිත ගෙවුම් මාධ්‍යයක් ලෙස කටයුතු කිරීම (Defferred payments)
- විනිමය මාධ්‍යයක් ලෙස කටයුතු කිරීම
භාණ්ඩ හා සේවා හුවමාරුවේ දී අතරමැදියෙකු වශයෙන් කටයුතු කිරීමයි. නැතහොත් භාණ්ඩ හා සේවාවල මිල ගෙවනුයේ මුදල් මගිනි.
නිදසුන් : රු. 30,000 ක ජංගම දුරකථනයක් මිල දී ගැනීම
- වටිනාකම මැනීමේ මිනුම් දණ්ඩක් ලෙස කටයුතු කිරීම
භාණ්ඩ හා සේවාවන්හි වටිනාකම හෙවත් අගය මැනීම සඳහා මුදල් භාවිත කිරීමයි මෙය මිල (price) නම් වේ. මෙ මගින් ගිණුම් තැබීම පහසු වී ඇති නිසා මෙය ගිණුම් ඒකකයක් (unit of Account) ලෙස ද හඳුන්වයි.
නිදසුන් : සපත්තු ජෝඩුවක් රු. 1999.90 ක් ලෙස මිල කිරීම

- වටිනාකමේ සන්නිධියක් ලෙස කටයුතු කිරීම

මුදල් රැස් කර තබා ගත හැකි ය. කාසි හා නෝට්ටු යල් පැනීමකින් තොර ව ක්ෂය වීමකින් තොර ව රැස් කර තබා ගනිමින් අනාගතයේ දී භාණ්ඩ හා සේවා මිලට ගැනීමට භාවිත කළ හැකි ය. නිදසුන් : රු. 10,000 ක මුදලක් ඉතිරි කිරීම

- විලම්බිත ගෙවුම් මාධ්‍යයක් ලෙස කටයුතු කිරීම

අනාගත මුදල් ගෙවීමක් සඳහා වර්තමානයේ ගිවිස ගත හැකි ය. එනම් ඉදිරි දිනයක දී මුදල් ගෙවීමේ කොන්දේසි යටතේ භාණ්ඩ හා සේවා මිල දී ගත හැකි වීමයි. නිදසුන් : 2016 ජනවාරි මස රු.5000 කට මිලට ගත් භාණ්ඩ තොගයක් සඳහා 2016 මාර්තු මස මුදල් ගෙවීමට ගිවිස ගැනීම.

- හොඳ මුදලක ලක්ෂණ කිහිපයක් පහත දැක්වේ.

- පොදු පිළිගැනීමක් තිබීම
- කල්පැවැත්මක් තිබීම
- අනුකරණයේ දුෂ්කරතාව
- පහසුවෙන් ගෙන යා හැකි වීම
- පහසුවෙන් හඳුනාගත හැකි වීම හෙවත් සමජාතීය බව
- කුඩා කොටස්වලට බෙදිය හැකි වීම

- පහත දැක්වෙන පරිදි මුදල් වර්ග කළ හැකි ය.

ව්‍යවහාර මුදල් (currency)

මූල්‍ය අධිකාරියේ නියෝග මත නිකුත් කරන කාසි හා නෝට්ටු මෙලෙස හඳුන්වයි. ව්‍යවහාර මුදල් වලංගු මුදල් ලෙස ද හඳුන්වන අතර මේවායේ ද්‍රවශීලතාව 100% කි.

නිදසුන් : කාසි හා නෝට්ටු

බැංකු මුදල් (Bank Money)

වාණිජ බැංකු පවත්වා ගෙන යන ඉල්ලුම් තැන්පතු හෙවත් ජංගම ගිණුම්වල ශේෂ බැංකු මුදල් වේ. මෙම මුදල් ගෙවීම් කටයුතු කරන්නේ චෙක්පත් හරහා ය. ව්‍යවහාර මුදල් මෙන් ද්‍රවශීලතාව 100% ක් ම නැතත් ආසන්න මුදල්වලට වඩා ද්‍රවශීලතාවෙන් යුක්ත වේ.

නිදසුන් : වාණිජ බැංකුවල ඇති ජංගම ගිණුම් තැන්පතු

ආසන්න මුදල් (Near Money)

ව්‍යවහාර මුදල් මෙන් 100% ක් ද්‍රවශීලීතාවයෙන් යුක්ත නොවූ එහෙත් වටිනාකමේ සන්නිධියක කාර්ය ඉටු කරනු ලබන පහසුවෙන් මුදල් බවට පත් කළ හැකි වත්කම් ය.

නිදසුන් : වාණිජ බැංකුවල ඇති මහජනයා සතු කාලීන හා ඉතුරුම් තැන්පතු, භාණ්ඩාගාර බිල්පත් , වාණිජ පත්‍රිකා

විද්‍යුත් මුදල් (E-money)

තොරතුරු හා ඩිජිටල් තාක්ෂණයේ ප්‍රතිඵලයක් ලෙස බිහි වී ඇති දේශීය මෙන් ජාත්‍යන්තර ගනුදෙනුවල දී ද ගෙවීම් කිරීමට යොදා ගනු ලබන මුදල් ය.

නිදසුන් :

හර කාඩ්පත් (debit card)

ගෙවනු ලබන මුදල් ප්‍රමාණය විද්‍යුත් ලෙස ගිණුමට හර වන, බැංකු ගිණුමේ මුදල් තිබෙන අයට පමණක් ලබා ගත හැකි කාඩ්පත් ය.

ණය කාඩ්පත් (credit card)

බැංකු ගිණුමක් නො මැති වුව ද ණය වශයෙන් භාණ්ඩ හා සේවා ලබා ගැනීම සඳහා මෙන් ම මුදල් ලබා ගැනීම සඳහා ද භාවිත කරන කාඩ්පත් විශේෂයකි.

පෙර ගෙවුම් කාඩ්පත් (prepaid card)

කලින් මුදල් ගෙවා ලබා ගත හැකි කාඩ්පත් ය.

- මෙම කාඩ්පත් මගින් ගෙවීම් කිරීම පහසු කිරීම සඳහා පහත සේවාවන් (පහසුකම්) යොදා ගනී.
 - ස්වයංක්‍රීය ටෙලර් යන්ත්‍ර -(ATM යන්ත්‍ර - Automatic Teller Machines)
 - ස්වයංක්‍රීය තැන්පතු යන්ත්‍ර (ADM යන්ත්‍ර - Automatic Deposits Machines)
 - චෙක්පත් තැන්පතු යන්ත්‍ර (CDM යන්ත්‍ර - Cheques Deposits Machines)
 - වෙළෙඳසැල් ගෙවීම් විද්‍යුත් පැවරුම් ජාල - (Electronic funds transfer point of sales)
 - ටෙලි බැංකු පහසුකම් - Tele banking
 - අන්තර්ජාල බැංකු කටයුතු - Internet banking / Online banking
 - ටෙලිවිෂන් බැංකු පහසුකම් - Televisision banking

නිපුණතා මට්ටම 7.2 : - ශ්‍රී ලංකාවේ ව්‍යාපාර වර්ධනයට සහාය වන මූල්‍ය ආයතන පද්ධතිය අධ්‍යයනය කරයි.

ඉගෙනුම් එල : -

- ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකු වාර්ෂික වාර්තාව පදනම් කර ගනිමින් ශ්‍රී ලංකාවේ මූල්‍ය ආයතන පද්ධතිය වර්ග කරයි.
- දෙන ලද මූල්‍ය ආයතන සමූහයක් එක් එක් වර්ගය යටතේ වෙන් කර දක්වයි.
- එක් එක් වර්ගයට අයත් මූල්‍ය ආයතන නිදසුන් සහිත ව පැහැදිලි කරයි.
- එක් එක් වර්ගයට අයත් මූල්‍ය ආයතන ව්‍යාපාරවල ක්‍රියාකාරිත්වයට දායක වන ආකාරය පෙන්වා දෙයි.

විෂය සිද්ධාන්ත එක මිටකට : -

- ශ්‍රී ලංකාවේ මූල්‍ය ආයතන පහත සඳහන් ආකාරයට වර්ග කරයි.
 - බැංකු අංශය
 - ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව
 - බලපත්‍රලාභී වාණිජ බැංකු
 - බලපත්‍රලාභී විශේෂිත බැංකු
 - තැන්පතු භාරගන්නා අනෙකුත් මූල්‍ය ආයතන
 - බලපත්‍රලාභී මුදල් සමාගම්
 - සමුපකාර ග්‍රාමීය බැංකු
 - සකසුරුවම් හා ණය ගනුදෙනු සමුපකාර සමිති
 - විශේෂිත මූල්‍ය ආයතන
 - විශේෂිත කල්බදු මූල්‍යකරණ සමාගම්
 - ප්‍රාථමික අලෙවිකරුවන්
 - කොටස් තැරැව්කරුවන්
 - ඒකක භාර/ ඒකක භාර කළමනාකරණ සමාගම්
 - වෙළෙඳපොළ අතරමැදියන්
 - ව්‍යවසායක ප්‍රාග්ධන සමාගම්

- ගිවිසුම්ගත ඉතිරි කිරීමේ ආයතන

- රක්ෂණ සමාගම්
- සේවක අර්ථසාධක අරමුදල
- සේවා නියුක්තිකයින්ගේ භාරකාර අරමුදල
- අනුමත විශ්‍රාම හා අර්ථසාධක අරමුදල්
- රාජ්‍ය සේවා අර්ථසාධක අරමුදල්

(2015 මහ බැංකු වාර්ෂික වාර්තාව අනුව)

- මූල්‍ය ආයතන ව්‍යාපාරවල ක්‍රියාකාරීත්වයට දායක වන ආකාරය

- ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව (Central Bank of Sri Lanka)

ශ්‍රී ලංකාවේ මූල්‍ය ප්‍රතිපත්තිය ක්‍රියාත්මක කිරීම සඳහා රජයේ නියෝජිතයෙකු ලෙස ක්‍රියා කරන කේන්ද්‍රීය ආයතනය ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුවයි

(ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුවේ සේවාවන් පිළිබඳ ව 7.3 නිපුණතා මට්ටමේ දී සාකච්ඡා කෙරේ.

- බලපත්‍රලාභී වාණිජ බැංකු (Licensed Commercial Banks)

ජංගම ගිණුම් ඇතුළු අනෙකුත් තැන්පත් ගිණුම් පවත්වා ගෙන යාම හා මුදල් මැවීමට හැකියාව ඇති මූල්‍ය ආයතන විශේෂයකි. ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුවේ හා මුදල් මණ්ඩලයේ ලියාපදිංචි බලපත්‍රලාභී වාණිජ බැංකු රාශියක් ඇති අතර මේවායින් කිහිපයක් රාජ්‍ය අංශයට ද බහුතරයක් පෞද්ගලික අංශයට ද අයත් වේ.

නිදසුන් :

රාජ්‍ය අංශයේ වාණිජ බැංකු - ලංකා බැංකුව

මහජන බැංකුව

පෞද්ගලික අංශයේ වාණිජ බැංකු - සම්පත් බැංකුව, කොමර්ෂල් බැංකුව,

හැටන් නැෂනල් බැංකුව, සෙලාන් බැංකුව

(බලපත්‍රලාභී වාණිජ බැංකුවල සේවා පිළිබඳ ව 7.4 හා 7.5 නිපුණතා මට්ටම්වල දී සාකච්ඡා කෙරේ.)

- බලපත්‍රලාභී විශේෂිත බැංකු (Licensed Specialized Banks)

බැංකු පනත යටතේ විශේෂිත බැංකුවක් ලෙස ව්‍යාපාර කටයුතු කර ගෙන යාමට මහ බැංකුවෙන් බලපත්‍රයක් ලබා ගෙන ඇති ආයතන විශේෂයකි. මෙහි ඇති විශේෂත්වය නම් ජංගම ගිණුම් පවත්වා ගෙන යාමට අවසර නො මැති වීමයි. එහෙත් ඉතිරි කිරීමේ ගිණුම් හා කාලීන තැන්පත් ගිණුම් වශයෙන් මහජනතාවගෙන් මුදල් තැන්පත් භාර ගැනීමට අවසර ඇත.

නිදසුන් : ජාතික ඉතිරි කිරීමේ බැංකුව

ශ්‍රී ලංකා ඉතිරි කිරීමේ බැංකුව

ප්‍රාදේශීය සංවර්ධන බැංකුව

රාජ්‍ය උකස් හා ආයෝජන බැංකුව

බලපත්‍රලාභී විශේෂිත බැංකු ව්‍යාපාරවල ක්‍රියාකාරිත්වයට දායක වන ආකාරය

- කාලීන හා ඉතිරි කිරීමේ තැන්පත් භාර ගැනීම
 - විවිධ ක්ෂේත්‍රවල ව්‍යවසායකයින්ට ණය සැපයීම
 - සමාගම්වල කොටස් ප්‍රාරක්ෂණ කටයුතු කිරීම
 - කල්බදු පහසුකම් සැපයීම
 - කළමනාකරණ උපදේශන සේවා සැපයීම
- බලපත්‍රලාභී මුදල් සමාගම් (Finance Companies)
කාලීන තැන්පතු භාර ගැනීම හා එම මුදල් මත ණය දීම සහ ආයෝජනයට පහසුකම් සලසන, මුදල් නීති පනත යටතේ ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුවෙන් බලපත්‍රයක් ලබා ගෙන ඇති පොදු සමාගම් විශේෂයකි.

නිදසුන් :

- එල්.බී. ගිනැන්ස් පී.එල්.සී.
- සිංහ පුත්‍ර ගිනැන්ස් පී.එල්.සී.
- ද ගිනැන්ස් කම්පැනි පී.එල්.සී.
- සිංගර් ගිනැන්ස් පී.එල්.සී.

බලපත්‍රලාභී මුදල් සමාගම්වල කාර්යයන් කිහිපයක් පහත දැක්වේ.

- කුලීපිට ගැනුම් පහසුකම් සැපයීම
 - දේපළ හා ඉඩම් වෙළෙඳාම් කිරීම
 - කල්බදු මූල්‍යකරණය
 - කෙටිකාලීන ණය සැපයීම
 - රජයේ සුරැකුම්පත්වල ආයෝජනය
 - කාලීන තැන්පතු භාර ගැනීම
- සමුපකාර ග්‍රාමීය බැංකු (Co-operative Rural Banks)
සාමාජික හා සාමාජික නො වන්නන්ගෙන් කාලීන හා ස්ථාවර තැන්පත් ලබා ගැනීම සහ සිය සාමාජිකයින්ට ණය සැපයීම ප්‍රධාන කාර්යය කොටගත් ආයතනයකි. මෙය විවිධ සේවා සමුපකාර සමිතිවල බැංකු ව්‍යාපාරික අංශයයි.

නිදසුන් : මහරගම විවිධ සේවා සමුපකාර සමිතියේ සමුපකාර ග්‍රාමීය බැංකුව

සමුපකාර ග්‍රාමීය බැංකුවල කාර්යයන්

- සාමාජික හා සාමාජික නො වන්නන්ගෙන් තැන්පත් ලබා ගැනීම
- උකස් කටයුතු කිරීම
- ඉතිරි කිරීමේ හා ස්ථාවර තැන්පත් ගිණුම් පවත්වා ගැනීම
- සාමාජිකයින්ට කෘෂිකර්මය, නිෂ්පාදනය, කර්මාන්ත හා අලෙවි කටයුතු සඳහා ණය පහසුකම් සැලසීම
- සමුපකාර ජීවන ක්‍රමය ගැමි ජනතාව අතර ප්‍රචලිත කිරීම

- සකසුරුවම් හා ණය ගනුදෙනු සමුපකාර සමිතිය (සණස)
ඉතිරි කිරීම් දිරිමත් කිරීමත්, සාමාජිකයින්ට ණය සැපයීමත් අරමුණු කර ගෙන සාමාජිකයින්ගේ ඉතුරුම් ලෙස හා සාමාජික කොටස් ලෙස මුදල් ලබා ගෙන සාමාජිකයින්ට පමණක් ණය සපයන, සමුපකාර පනත යටතේ සමුපකාර කොමසාරිස් වෙත ලියාපදිංචි කළ යුතු ආයතන විශේෂයකි.

නිදසුන් : නෙලුම්කුළම සණස සමිතිය

අත්තනගල්ල සණස සමිතිය

සණස සමිති පහත කාර්යයන් ඉටු කරයි.

- සාමාජිකයින්ගේ නිෂ්පාදන අලෙවි කිරීම සඳහා අලෙවි මධ්‍යස්ථාන පවත්වා ගෙන යාම
- සමිතිය නියැලී ක්ෂේත්‍රයේ උපකරණ සහන මිලට අලෙවි කිරීම
නිදසුන් : ධීවර සමුපකාර සමිති ධීවර ආම්පන්න අලෙවි කිරීම
- තැන්පත් භාර ගැනීම හා සාමාජිකයින්ට ණය සැපයීම

- විශේෂිත කල්බදු මූල්‍යකරණ සමාගම් (Special Leasing Companies)

කල්බදුකරණය සඳහා ම මහ බැංකුවේ ලියාපදිංචි වූ සමාගම් විශේෂයකි. ව්‍යාපාරිකයින්ට අවශ්‍ය යන්ත්‍රෝපකරණ හා වෙනත් වත්කම් පාවිච්චි කිරීම පිණිස ව්‍යාපාරිකයින්ගේ ඉල්ලීම පරිදි බද්දට ගැනීම සඳහා මූල්‍ය පහසුකම් සැපයීම ප්‍රධාන ව්‍යාපාරික කටයුත්ත කරගත් මූල්‍ය ආයතන විශේෂයකි. අදාළ වත්කම් බද්දට දීමෙන් ලැබෙන කුලී ආදායම මෙම ආයතනවල ප්‍රධාන ආදායම වේ.

නිදසුන් : ඇසෙට්ලයින් ලීසිං කම්පැනි ලිමිටඩ්

එල්ඕඑල්සී මයික්‍රෝ ක්‍රෙඩිට් ලිමිටඩ්

එස්.එම්.බී.ලීසිං පීඑල්සී

ඉසුරු ලීසිං කම්පැනි ලිමිටඩ්

කල්බදු සමාගම් මගින් ව්‍යාපාරිකයෙකුට අත්වන වාසි

- විශාල වටිනාකමකින් යුත් වත්කම්, මුළු මුදල ම නොගෙවා භාවිතයට ඉඩකඩ ලැබීම
- කල්බදු සඳහා ගෙවන කුලිය ආදායම් බද්දෙන් නිදහස් වීම
- යන්ත්‍ර යල්පැනීම නිසා සිදු වන පාඩු හා ප්‍රාග්ධන අලාභ මගහැරීම
- විශාල මුදලක් ආයෝජනය නොකර වැඩි ආදායමක් ඉපැයීමේ හැකියාව
- ප්‍රාථමික අලෙවිකරුවන් (Primary Dealers)
රජයේ සුරැකුම්පත් ප්‍රථම වතාවට අලෙවි කොට මුදල් ලබා ගන්නා වෙළෙඳපොළ ප්‍රාථමික වෙළෙඳපොළයි. මෙම ප්‍රාථමික වෙළෙඳපොළට සහභාගී වීම සඳහා ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව විසින් අවසර ලබා දී ඇති ආයතන ප්‍රාථමික අලෙවිකරුවන් ලෙස හැඳින්වේ.

ප්‍රාථමික අලෙවිකරුවන්ගේ මූලික කාර්යභාරය වන්නේ රාජ්‍ය ණය දෙපාර්තමේන්තුව විසින් පවත්වනු ලබන ප්‍රාථමික වෙන්දේසිවලට සහභාගී වීමත්, භාණ්ඩාගාර සුකුම්පත් සම්බන්ධයෙන් ද්විතීයක වෙළෙඳපොළේ ගනුදෙනු කිරීමත් ය.

නිදසුන් : කැපිටල් එලායන්ස් සමාගම
සෙලින්කෝ ශ්‍රීරාම් සුදකුම්පත් සමාගම
ලංකා බැංකුව
සම්පත් සුදකුම්පත් සමාගම

- කොටස් තැරැව්කාර සමාගම් (Share Brokers)

සංස්ථාපිත සමාගම්වල කොටස් හෝ ණයකර විකිණීම හා මිලට ගැනීම සම්බන්ධ කටයුතු කිරීමට අතරමැදියන් ලෙස කටයුතු කරන ආයතන තැරැව්කාර සමාගම් ලෙස හැඳින්වේ. කොටස් තැරැව්කරුවන් ලෙස ව්‍යාපාරික කටයුතු කිරීම සඳහා සුදකුම්පත් හා විනිමය කොමිෂන් සභාවෙන් බලපත්‍රයක් ලබා ගත යුතු ය.

නිදසුන් : ආශා පීපල්ස් සුදකුම්පත් සමාගම
ඒෂියා සුදකුම්පත් (පෞද්ගලික) සමාගම
ජෝන් කීල්ස් කොටස් තැරැව්කාර (පෞද්ගලික) සමාගම
ජේ.බී. සෙකියුරිටීස් (පෞද්ගලික) සමාගම

කොටස් තැරැව්කාර සමාගම්වල කාර්යයන්

- ආයෝජකයින්ගේ ගැනුම් ඇණවුම් හා විකුණුම් ඇණවුම් භාර ගැනීම
- ආයෝජකයින් වෙනුවෙන් මධ්‍යම තැන්පතු ක්‍රමයේ ගිණුම් විවෘත කිරීම
- කොටස් හා ණයකරවල ආයෝජනය සම්බන්ධ උපදෙස් ආයෝජකයින්ට සැපයීම
- කොටස් වෙළෙඳපොළ විශ්ලේෂණය කිරීම හා වෙළෙඳපොළ සමීක්ෂණ වාර්තා සැකසීම මගින් ආයෝජකයින්ගේ ප්‍රතිලාභ උපරිම කිරීම සහතික කිරීම
- සමාගම් ලැයිස්තුගත කිරීමට අනුග්‍රහය දැක්වීම
- සීමාසහිත පොදු සමාගම්වලට ප්‍රාග්ධන සම්පාදනය සඳහා සහාය වීම

- ඒකක භාර / ඒකකභාර කළමනාකරණ සමාගම් (Unit Trust / Unit Trust Management Companies)

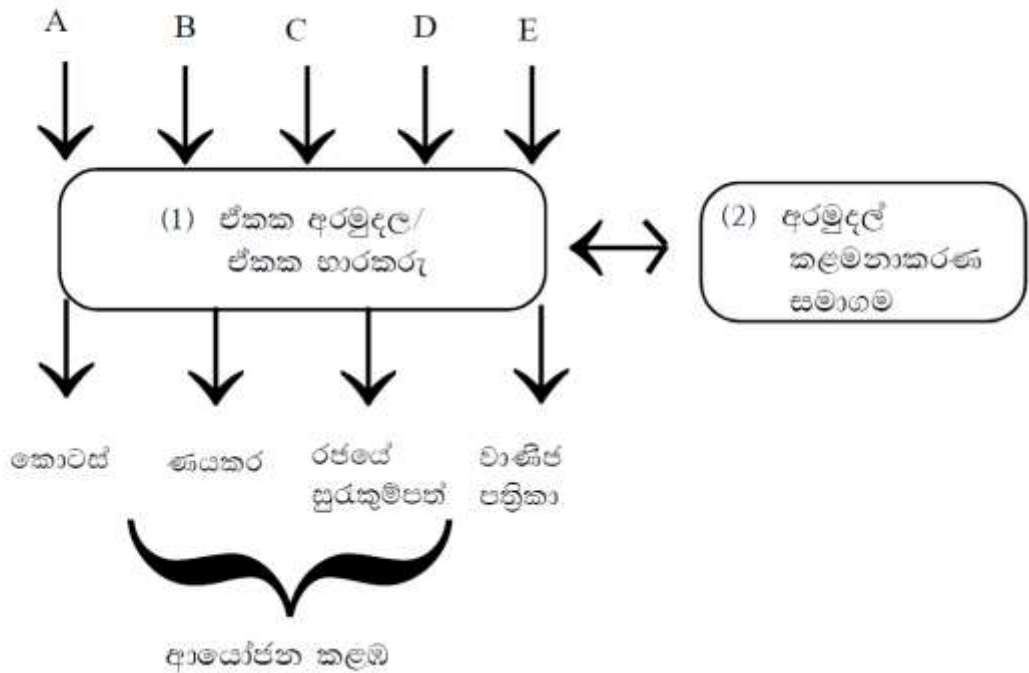
ඒකක භාරයක් යනු ආයෝජකයින්ට ඒකක (Units) විකිණීමෙන් රැස් කර ගන්නා මුදල්වලින් සමන්විත ආයෝජන අරමුදලකි. මෙහි රැස් කර ගත් මුදල් වෘත්තීය අරමුදල් කළමනාකරුවන් විසින් ආයෝජන කළඹක යොදවනු ලැබේ. එහි ප්‍රතිලාභ ඒකක භාරයේ ඒකක මිල දී ගත් ආයෝජකයින් අතරේ බෙදා හරිනු ලැබේ.

ඒකක භාරයක් පාර්ශ්ව තුනකින් සමන්විත වේ.

1. ඒකක භාරකරු
2. අරමුදල් කළමනාකරණ සමාගම
3. ඒකක හිමියන් හෙවත් ආයෝජකයින්

එම පාර්ශ්ව අතර සම්බන්ධතාව පහත සටහන මගින් දැක්විය හැකි ය.

(3) ඒකක හිමියන්

නිදසුන් :

ඒකක භාරකරු

නාමල් ඒකක භාරය

සී බැන්ක් ඒකක භාරය

සිලෝන් ඉතුරුම් අරමුද

අරමුදල් කළමනාකරණ සමාගම

නැෂනල් වත්කම් කළමනාකරණ සමාගම

ද යුනයිට්ස්ට් කළමනාකරණ (පොද්)සමාගම

සිලෝන් වත්කම් මැනේජ්මන්ට් සමාගම

ඒකක භාරවල ආයෝජනයෙන් ලැබෙන ප්‍රතිලාභ

- විවිධාංගීකරණය වූ ආයෝජනවල මුදල් යෙදවීම නිසා අවදානම අඩු වීම
- ආයෝජන කළමනාකරණය සඳහා වෘත්තීය කළමනාකරුවන්ගේ සේවය ලබා ගත හැකි වීම

- වෙළෙඳපොළ අතරමැදියන් : (Market Intermediaries)

ප්‍රාරක්ෂකයින් , ආයෝජන කළමනාකරුවන් සහ ආන්තික සැපයුම්කරුවන් මෙයට ඇතුළත් වන අතර මූල්‍ය උපකරණ වෙළෙඳාම් කිරීමේ අතරමැදියන් ලෙස මොවුන් කටයුතු කරයි. මූල්‍ය උපකරණ විකුණා දීමේ සේවය සඳහා සේවා ගාස්තු, මිල දී ගන්නන්ගෙන් සහ විකුණන්නන්ගෙන් අයකර ගනී.

ප්‍රාරක්ෂකයන් (Underwriters)

සමාගමක් මහජනයාට කරනු ලබන සුරැකුම් නිකුත්වක දී නියමිත කාලය තුළ සැලසුම් කළ අරමුදල් ප්‍රමාණය සපයා ගත නො හැකි වූ විට ආයෝජකයින් විසින් මිල දී නො ගෙන ඉතිරි වූ සුරැකුම් මිල දී ගැනීමට ගිවිස ගන්නා ආයතනයයි.

ආයෝජන කළමනාකරුවන් යනු මහජනයාට කරනු ලබන සුරැකුම් නිකුත්වක දී ඒ සඳහා විවිධ සේවා සපයන ආයතන ය. එම ආයතන සපයන සේවා නම්,

- නිකුත්ව පිළිබඳ ආයෝජන ඉල්ලුම් පත්‍ර නිකුත් කිරීම
- ආයෝජන ඉල්ලුම් පත්‍ර භාර ගැනීම
- ආයෝජකයින්ට සුරැකුම් බෙදා දීම
- නිකුත්ව පිළිබඳ මුදල් කළමනාකරණය
- ප්‍රචාරක කටයුතු

ආන්තික සැපයුම්කරුවන් යනු වෙළෙඳ ආයතන ගනුදෙනුකරුවන්ට ලබා දී ඇති වෙළෙඳ ණය අය කිරීම සහ ණය මිල දී ගැනීම (factoring) සිදු කරනු ලබන ආයතන ය. සාධාරණ ආයතන ලෙස ද මේවා හඳුන්වයි.

- ව්‍යවසායක ප්‍රාග්ධන සමාගම් (Venture Capital Companies)

නව ව්‍යවසායකයින්ගේ ව්‍යාපාර සඳහා ප්‍රාග්ධන අවශ්‍යතා සපුරාලීමේ අරමුණින් කටයුතු කරන ආයතන විශේෂයකි. නව ව්‍යාපාර ආරම්භ කිරීම, පවතින ව්‍යාපාර ව්‍යාප්ත කිරීම, ව්‍යාපාර පවරා ගැනීම හා මිල දී ගැනීම වැනි කටයුතුවල දී අරමුදල් සපයයි. මීට අමතර ව කොටස් ප්‍රාරක්ෂණය හා ණය සම්මේලය කිරීම ආදියෙහි ද යෙදේ.

නිදසුන් : සෙන්ට්‍රල් ෆිනෑන්ස් වෙන්චර් ෆන්ඩ් ලිමිටඩ්

ලංකා වෙන්චර්ස් ලිමිටඩ්

එන්ඩිබී වෙන්චර් ඉන්වෙස්ට්මන්ට් (පෞද්.) සමාගම

- රක්ෂණ සමාගම් (Insurance Companies)

රක්ෂණ සමාගම්වල විවිධ රක්ෂණ ඔප්පු නිකුත් කිරීම මගින් ගොඩනැගෙන අරමුදල් මූල්‍ය වෙළෙඳපොළ ණය දීම හා ආයෝජනය කිරීම මගින් මූල්‍ය අතරමැදිකරණයක නිරත වන ආයතන වේ.

නිදසුන් : සීමා සහිත ශ්‍රී ලංකා රක්ෂණ සංස්ථාව

සීමාසහිත සෙලින්කෝ රක්ෂණ සමාගම

සීමාසහිත ජනශක්ති රක්ෂණ සමාගම

- අර්ථසාධක හා විශ්‍රාම අරමුදල්

රාජ්‍ය කළමනාකාරිත්වයෙන් හා පෞද්ගලික කළමනාකාරිත්වයෙන් යුත් විශ්‍රාම අරමුදල් හා අර්ථසාධක අරමුදල් පවතී.

නිදසුන් :

- රාජ්‍ය කළමනාකාරිත්වයෙන් යුත් අරමුදල් සේවා නියුක්තිකයින්ගේ භාර අරමුදල - මෙය ප්‍රතිපත්ති සම්පාදන, ආර්ථික කටයුතු, ළමා හා තරුණ හා සංස්කෘතික කටයුතු අමාත්‍යාංශය යටතේ ඇති සේවා නියුක්තිකයින්ගේ භාර අරමුදල් මණ්ඩලය මගින් පරිපාලනය කෙරේ.

- රාජ්‍ය සේවා අර්ථසාධක අරමුදල මෙම අරමුදල විශ්‍රාම වැටුප් දෙපාර්තමේන්තුව මගින් කළමනාකරණය කරනු ලබයි.
- සේවක අර්ථසාධක අරමුදල ශ්‍රී ලංකාවේ පෞද්ගලික අංශය සඳහා පවතින විශාලතම විශ්‍රාම අරමුදල වන මෙය කම්කරු විසින් පරිපාලනය කරනු ලබයි. අරමුදල කළමනාකරණය කිරීමේ වගකීම ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව සතු වේ.
- පෞද්ගලික කළමනාකාරිත්වයෙන් යුත් අරමුදල් අනුමත විශ්‍රාම හා අර්ථසාධක අරමුදල් කම්කරු දෙපාර්තමේන්තුවේ අධීක්ෂණය යටතේ ක්‍රියාත්මක වේ.

නිපුණතා මට්ටම 7.3 : - ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුවේ කාර්යභාරය විමසා බලයි.

ඉගෙනුම් එල : -

- ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව පිළිබඳ හැඳින්වීමක් කරයි.
- ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුවේ අරමුණු පැහැදිලි කරයි.
- ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුවේ කාර්යයන් ලැයිස්තුගත කරයි.
- ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුවේ කාර්යයන් ව්‍යාපාර කෙරෙහි බලපාන ආකාරය පැහැදිලි කරයි.

විෂය සිද්ධාන්ත එක මිටකට : -

- 1949 අංක 58 දරණ මුදල් නීති පනත යටතේ 1950 අගෝස්තු මස 28 වෙනි දින ආරම්භ කරන ලද ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව ශ්‍රී ලංකාවේ මූල්‍ය ප්‍රතිපත්ති ක්‍රියාත්මක කිරීම සඳහා රජයේ නියෝජිතයකු ලෙස ක්‍රියා කරනු ලබන කේන්ද්‍රීය ආයතනය වේ. එහි ආරම්භක අධිපතිවරයා වූයේ ජෝන් එක්ස්ටර් මහතා ය.
- පස් දෙනෙකුගෙන් සමන්විත මුදල් මණ්ඩලයක් මගින් මහ බැංකුවේ සංවිධාන කටයුතු සිදු කෙරෙන අතර, එම මුදල් මණ්ඩලය, මහ බැංකු අධිපති, මුදල් විෂය භාර අමාත්‍යාංශ ලේකම් හා පත්කළ සාමාජිකයින් තිදෙනෙකුගෙන් සමන්විත වේ.
- ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව ප්‍රධාන අරමුණු දෙකක් පෙරදැරි ව කටයුතු කරයි.
 - ආර්ථික හා මිල ස්ථායීතාව පවත්වා ගෙන යාම
 - මූල්‍ය ක්‍රමයේ ස්ථායීතාව පවත්වා ගෙන යාම

ආර්ථික හා මිල ස්ථායීතාව පවත්වා ගෙන යාම

දේශීය මුදලේ අගය ස්ථාවර ව පවත්වා ගැනීම හෙවත් සුරක්ෂිත කිරීම මිල ස්ථායීතාව වේ. මේ තුළින් උද්ධමන හා අවධමන තත්ත්වයන්ගෙන් තොර ව ආර්ථිකය පවත්වා ගැනීම අපේක්ෂා කෙරේ. උද්ධමනය අඩු මට්ටමක පවතින විට ආර්ථිකය හොඳින් ක්‍රියාත්මක වේ. තිරසර ආර්ථික වර්ධනයක් හා ඉහළ සේවා නියුක්තියක් ඇති කිරීමට මෙය ඉවහල් වේ.

මූල්‍ය ක්‍රමයේ ස්ථායීතාව පවත්වා ගෙන යාම

ආර්ථිකයේ ඔරොත්තු දීමේ හැකියාව මූල්‍ය පද්ධතියේ ස්ථායීතාව ලෙස හැඳින්වේ. එනම් මූල්‍ය පද්ධතියේ සුරක්ෂිතතාව ඇති කිරීම, ස්ථායීතාවට එල්ල විය හැකි තර්ජන හඳුනා ගැනීම සහ ඒවා අවම කිරීම තුළින් මූල්‍ය ක්‍රමය ශක්තිමත් කිරීමේ හැකියාව ඇත. මෙ මගින් තැන්පත්කරුවන්ට හා ආයෝජකයින්ට යන දෙපාර්ශ්වයට ම හිතකර වාතාවරණයක් උදා කෙරේ.

ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුවේ අරමුණ ඉටු කර ගැනීම සඳහා පහත කාර්යයන්හි නියැලේ.

- මහ බැංකුවේ ප්‍රධාන කාර්යයන්
 - මුදල් ප්‍රතිපත්ති මෙහෙය වීම
 - විනිමය අනුපාතික ප්‍රතිපත්ති මෙහෙය වීම
 - ශ්‍රී ලංකාවේ නිල විදේශ සංචිත කළමනාකරණය
 - ව්‍යවහාර මුදල් නිකුත් කිරීම හා බෙදා හැරීම
 - බැංකු හා බැංකු නො වන ආයතනවල අධීක්ෂක ලෙස කටයුතු කිරීම
 - රජයේ ආර්ථික උපදේශක, බැංකුකරු සහ මූල්‍ය නියෝජිතයා වශයෙන් කටයුතු කිරීම
 - මහ බැංකුවේ පියවීම් ගිණුම් පවත්වා ගෙන යන වාණිජ බැංකුවලට හා ප්‍රාථමික වෙළෙඳුන්ට නිෂ්කාශන සහ පියවීමේ පහසුකම් සැපයීම
- මහ බැංකුවේ නියෝජ්‍යායතන කාර්යයන්
 - රාජ්‍ය ණය කළමනාකරණය
 - විදේශ විනිමය පාලනය
 - කුඩා පරිමාණ මූල්‍යකරණ වැඩසටහන් සඳහා ග්‍රාමීය ණය යෝජනා ක්‍රම පිළිබඳ මූලික ආයතනය ලෙස කටයුතු කිරීම
 - සේවක අර්ථ සාධක අරමුදල කළමනාකරණය
- ව්‍යාපාරවල සාර්ථකත්වයට මහ බැංකුවේ කටයුතු ඉවහල් වන ආකාරය පහත පරිදි පැහැදිලි කළ හැකි ය.
 - ශ්‍රී ලංකා අන්තර් බැංකු ගෙවීම් පද්ධතිය - ස්ලිප්ස්
(Sri Lanka Inter - Bank Payment System - SLIPS)
 - පරිගණක භාවිත කරමින් බැංකු අතර සිදු වන ගනුදෙනු පියවීම සඳහා භාවිත කරනු ලබන ක්‍රමයකි. ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව විසින් පවත්වා ගෙන යනු ලැබූ මෙම අන්තර් බැංකු ගෙවීම් පද්ධතිය, ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුවට හා වාණිජ බැංකුවලට හවුල් අයිතියක් ඇති සීමා සහිත ලංකා ක්ලියර් (පුද්ගලික) සමාගම වෙත පවරා දෙන ලදී.
 - සීමාසහිත ලංකා ක්ලියර් (පෞද්.) සමාගම විසින් පහත නිෂ්කාශන සේවා ඉටු කරයි.
 - චෙක්පත් හා අණකර හුවමාරුව හා ශුද්ධ ශේෂ ගණනය කිරීම
 - එම ශුද්ධ ශේෂ මහ බැංකුව හා අනෙකුත් වාණිජ බැංකු වෙත දැනුම් දීම

- ලංකා ක්ලියර් පුද්ගලික සමාගම විසින් "ලංකාපේ "

(Lankapay)යන සන්නම් නාමය යටතේ ගනුදෙනු සඳහා පොදු කාඩ්පතක් හඳුන්වා දී ඇත.

- ජගත් අන්තර්බැංකු මූල්‍ය විද්‍යුත් සන්නිවේදන ජාලය -

ස්විෆ්ට් සන්නිවේදන ජාලය - (SWIFT - Sri Lanka Worldwide Inter Bank Financial Telecommunicaition)

නවීනතම තාක්ෂණය මත පදනම් වූ ලොව පුරා මූල්‍ය වෙළෙඳපොළවල් ආවරණය කෙරෙන සන්නිවේදන ජාලයකි. මෙම මගින් ජාත්‍යන්තර වශයෙන් බැංකු අතර සිදු වන මුදල් පැවරුම් පිළිබඳව කටයුතු කරයි.

- තත්කාලීන දළ පියවීම් පද්ධතිය - (RTGS - Real Time Gross Settlement system)

ශ්‍රී ලංකාවේ බැංකු අතර වටිනාකම් අධික ගෙවීම් කාල පරාසයකින් තොරව උසස් තාක්ෂණය හා ප්‍රමිතීන් යොදා ගනිමින් පියවීම් සඳහා පිහිටුවා ඇති පරිගණක ගෙවුම් ක්‍රමයයි. ඉතා සුළු කාලයකින් පියවිය හැකි විම නිසා මෙම ක්‍රමය වැදගත් වේ. මෙය රට තුළ ඇති එකම විශාල වටිනාකම් සහිත ජාතික ගෙවීම් පද්ධතිය ය.

- ලේඛන රහිත සුරැකුම් තැන්පතු පද්ධතිය- (SSDS - Scriptless Securites Depository System)

මුද්‍රණය කරන ලද සුරැකුම්පත් සහතික භාවිතය වෙනුවට සුරැකුම්පත් මිල දී ගැනීමට හෝ විකිණීමට අදාළ ගනුදෙනුවක් කිරීම සඳහා ලේඛන රහිතව භාවිත වන ක්‍රමයයි. මෙය ලංකා සෙකියුරිටීස් (Secure) යන නමින් ද හඳුන්වයි.

මූලික සුරැකුම්පත් ළඟ තබා ගැනීමේ දී හා විකිණීමේ දී ආයෝජකයාට දැරීමට සිදු වන අවදානම මෙම මගින් අහෝසි වේ.

ඉහත පද්ධති දෙක එක් ව ගත් විට ලංකා සෙට්ටල් පද්ධතිය ලෙස හඳුන්වයි.

(RTGS + SSDS = Lanka settle system)

මේ අනුව ව්‍යාපාරවල ආයෝජනය කිරීම පිළිබඳව සුරක්ෂිතතාව ඇති වීම, මූල්‍ය ගනුදෙනු පහසු වීම හා කාර්යක්ෂම වීම සිදු වන බැවින් ව්‍යාපාර කටයුතුවල සාර්ථකත්වය හා දිගුකාලීන පැවැත්ම සඳහා මහ බැංකුවේ කාර්යයන් දායක වේ.

නිපුණතා මට්ටම 7.4 : - වාණිජ බැංකු පවත්වා ගෙන යන විවිධ තැන්පතු හා සපයන ණය ව්‍යාපාරවල ක්‍රියාකාරිත්වයට හා වර්ධනයට කරන බලපෑම පෙන්වා දෙයි.

ඉගෙනුම් එළ : -

- වාණිජ බැංකු පවත්වා ගෙන යනු ලබන විවිධ තැන්පතු වර්ග හඳුන්වයි.
- වාණිජ බැංකු පවත්වා ගෙන යන විවිධ තැන්පතු අතර සමාන අසමානකම් සන්සන්දනය කරයි.
- වාණිජ බැංකු පවත්වා ගෙන යන විවිධ තැන්පතු වර්ග ව්‍යාපාරිකයෙකුට වැදගත් වන ආකාරය පෙන්වා දෙයි.
- වාණිජ බැංකු සපයන ණය වර්ගීකරණය කරයි.

විෂය සිද්ධාන්ත එක මිටකට : -

- වාණිජ බැංකු සපයන ප්‍රධාන සේවාවන් දෙකකි.
 - තැන්පතු ආශ්‍රිත සේවා
 - ණය ආශ්‍රිත සේවා

තැන්පතු ආශ්‍රිත සේවා :

ජංගම ගිණුම් (ඉල්ලුම් තැන්පතු), ඉතිරි කිරීමේ තැන්පතු හා ස්ථාවර තැන්පතු පවත්වා ගෙන යාම වාණිජ බැංකු විසින් පවත්වා ගෙන යන තැන්පතු ආශ්‍රිත සේවා වේ.

- **ජංගම ගිණුම් (ඉල්ලුම් තැන්පතු): (Current Accounts)**
 චෙක්පත් මගින් ගනුදෙනු කිරීමේ පහසුකම් ඇති, ශේෂය මත පොළී හිමි නොවන ගිණුම් වර්ගයකි. බැංකු අයිරා පහසුකම් සැලසෙන අතර ටෙලර්පත් භාවිතයෙන් ගනුදෙනු කළ හැකි ය.
- **ඉතිරි කිරීමේ තැන්පතු : (Savings Accounts)**
 ඉතිරි කිරීමේ පරමාර්ථයෙන් හඳුන්වා දී ඇති මෙම ගිණුම් වර්ගයට ශේෂය මත පොළියක් හිමි වේ. තැන්පත්කරුගේ අභිමතය පරිදි මුදල් තැන්පත් කිරීම හා ආපසු ගැනීම කළ හැකි ය. ටෙලර්පත් මගින් ද ගනුදෙනු කළ හැකි ය.
- **ස්ථාවර තැන්පතු: (Fixed Deposits)**
 නිශ්චිත කාලපරිච්ඡේදයක් සඳහා නිශ්චිත මුදල් ප්‍රමාණයක්, නිශ්චිත පොළියක් යටතේ තැන්පත් කිරීමකි. ඉතිරි කිරීමේ තැනපත්වලට සාපේක්ෂව ඉහළ පොළියක් හිමි වේ.

ඉහත තැන්පතු වර්ග අතුරෙන් ජංගම ගිණුම් පවත්වා ගෙන යාමෙන් ව්‍යාපාරිකයින්ට ලබා ගත හැකි පහසුකම් කිහිපයක් පහත දැක් වේ.

- චෙක්පත් මගින් ගෙවීම් කළ හැකි වීම
- ප්‍රේෂණ පහසුකම් ලබා ගත හැකි වීම
- නිත්‍ය නියෝග මත ගෙවීම් කළ හැකි වීම
- අයිරා පහසුකම් ලබා ගත හැකි වීම

- බැංකුව සමග කළ ගනුදෙනුවල වාර්තාවක් ලබා ගත හැකි වීම (බැංකු ගිණුම් ප්‍රකාශය)

ණය ආශ්‍රිත සේවා :

- අයිරා පහසුකම්
- ණය
 - ව්‍යාපාරික ණය
 - පාරිභෝගික ණය

අයිරා පහසුකම්

- බැංකු අයිරා පහසුකම් යනු බැංකු ජංගම ගිණුමේ ඇති ශේෂය ඉක්මවා කිසියම් නිශ්චිත මුදල් ප්‍රමාණයක් දක්වා වෙක්පත් නිකුත් කිරීමට වාණිජ බැංකු මගින් ලබා දෙන අනුමැතියකි. මේවා තාවකාලික අයිරා පහසුකම් හා ස්ථාවර අයිරා පහසුකම් ලෙස වර්ග දෙකකි.
- අයිරා පහසුකමක් දී ඇති විටක එම ප්‍රමාණය දක්වා ගනුදෙනුකරුවෙකුගේ වෙක්පත් ගෙවීම බැංකු විසින් කරනු ලැබේ. එසේ ජංගම ගිණුම්හිමියා (ගනුදෙනුකරු) ජංගම ගිණුමේ ශේෂය ඉක්මවා නිකුත් කරන ලද වෙක්පත්වල වටිනාකම බැංකු අයිරාව ලෙස හැඳින්වේ. අයිරා සඳහා සාමාන්‍යයෙන් ඉහළ පොළියක් අය කෙරේ.
- ස්ථාවර අයිරා පහසුකම් යනු අඛණ්ඩ ව කිසියම් අයිරා පහසුකමක් ලබා දීමයි. ස්ථාවර අයිරා ලබා ගැනීමේ දී වත්කම් ඇප තැබීම අවශ්‍ය වේ.
- තාවකාලික අයිරා පහසුකම් යනු ස්ථාවර අයිරාවක් නො මැති ව ශේෂයට වඩා වෙක්පත් නිකුත් වී ඇති විට බැංකුව ඒ සඳහා මුදල් ගෙවීමයි.
- බැංකු ණය යනු කිසියම් පොළී ප්‍රතිශතයක් යටතේ ලබා ගන්නා ණය මුදල හා ඊට අදාළ පොළිය ආපසු ගෙවීමට යටත් ව ගිවිසගත් කොන්දේසි යටතේ බැංකුවක් විසින් දෙනු ලබන මුදලකි.
- බැංකු ණය වර්ග දෙකකි.
 - ව්‍යාපාරික ණය
 - පාරිභෝගික ණය
 - ව්‍යාපාරික ණය යනු පුද්ගලයෙකුට හෝ ආයතනයකට තම ව්‍යාපාරික කටයුතු සඳහා කෙටි කාලීන ව, මධ්‍ය කාලීන ව හා දිගු කාලීන ව අවශ්‍ය මූල්‍ය පහසුකම් සැපයීම වේ.
 - පාරිභෝගික ණය යනු වත්කම් මිලට ගැනීමට හා හදිසි ආපදාවල දී පිරිමසා ගැනීමට පාරිභෝගිකයින්ට බැංකුව විසින් සපයන ණය වේ.
- බැංකු අයිරා පහසුකම් ලබා ගැනීමට ජංගම ගිණුමක් අත්‍යවශ්‍ය වන අතර බැංකු ණය ලබා ගැනීමට ජංගම ගිණුමක් අවශ්‍ය නො වේ.

නිපුණතා මට්ටම 7.5 : - වාණිජ බැංකු සපයන සේවා ව්‍යාපාරවල ක්‍රියාකාරිත්වයට ඇති කරන බලපෑම පෙන්වා දෙයි.

ඉගෙනුම් එල : -

- වාණිජ බැංකු සපයන සේවා ලැයිස්තුගත කරයි.
- වාණිජ බැංකු සපයන එක් එක් සේවාව වෙන වෙන ම පැහැදිලි කරයි.
- එම සේවා ව්‍යාපාර කටයුතු කෙරෙහි බලපාන ආකාරය පැහැදිලි කරයි.
- තෝරාගත් ව්‍යාපාර ආයතනයක් වාණිජ බැංකුවලින් ලබා ගෙන ඇති සේවා විමසා ලැයිස්තුගත කරයි.

විෂය සිද්ධාන්ත එක මිටකට : -

- තැන්පතු භාර ගැනීම හා ණය සැපයීම ට අමතර ව වාණිජ බැංකු විසින් ව්‍යාපාරවල ක්‍රියාකාරිත්වයට බලපාන පහත සඳහන් සේවා ද සපයනු ලබයි.
- **නියෝජිත සේවා :**
වාණිජ බැංකු විසින් ගනුදෙනුකරුවන්ගේ අවශ්‍යතාවල දී ගනුදෙනුකරුවන් වෙනුවෙන් නියෝජිතයෙකු ලෙස කටයුතු කරයි.

නිදසුන් :

- සුරැකුම්පත් මිලයට ගැනීම හා විකිණීම
- ස්ථාවර නියෝග ක්‍රියාත්මක කිරීම
- විදුලි බිල්පත් හා ජල බිල්පත් ගෙවීම
- **කල්බදු සේවා**
(7.2 නිපුණතා මට්ටමේ දී විස්තර කර ඇත)
- **විද්‍යුත් බැංකු සේවා (E- Banking)**
අන්තර්ජාලය හරහා බැංකු කටයුතු සිදු කර ගැනීම සඳහා ගනුදෙනුකරුවන්ට සපයා ඇති පහසුකම විද්‍යුත් බැංකු සේවා ලෙස හඳුන්වයි. එවැනි පහසුකම් කිහිපයක් පහත දැක්වේ.
 - **හෝම් බැංකින් : (Home Banking)**
තම පෞද්ගලික පරිගණකය මගින් අන්තර්ජාලය හරහා බැංකුවේ වෙබ් අඩවියට පිවිස රහස් අංකය භාවිත කොට ස්වයංක්‍රීය ව බැංකු පහසුකම් ලබා ගැනීම මෙහි අදහසයි.
 - **දුරකථන බැංකු සේවා (Tele Banking)**
ගනුදෙනුකරු බැංකුව වෙත නො ගොස් තම දුරකථනය භාවිත කිරීමෙන් වාණිජ බැංකු කටයුතු සිදු කර ගැනීමයි.
- **උකස් සේවා :**
ස්වර්ණාභරණ ඇපයට ගෙන හදිසි මුදල් අවශ්‍යතා සඳහා ණය ලබා දීම වාණිජ බැංකු විසින් සිදු කරන වැදගත් සේවාවකි.
- **සුරක්ෂිතාගාර පහසුකම් :**

පුද්ගලයින්ගේ රන්, රිදී, මුතු, මැණික් ආභරණ, ඔප්පු වැනි වටිනා භාණ්ඩ හා වැදගත් ලියවිලි ආරක්ෂා කර දීම වාණිජ බැංකු විසින් සිදු කරයි. මේ සඳහා වාණිජ බැංකුවල විශේෂිත සේප්පු වෙන් කර ඇත.

- විදේශ විනිමය මිල දී ගැනීම හා විකිණීම

විනිමය පාලන නියමයන් යටතේ ගනුදෙනුකරුවන්ගේ විදේශ මුදල් මිලට ගැනමත් ඔවුන්ට අවශ්‍ය විදේශ මුදල් විකිණීමත් වාණිජ බැංකු විසින් සිදු කරයි.

- ණයපත් සේවාව :

කිසියම් නිශ්චිත වටිනාකමක් දක්වා අනුමත ආයතනවලින් භාණ්ඩ හා සේවා ලබා ගැනීමට හැකි වන පරිදි වාණිජ බැංකු හෝ බලයලත් ආයතන විසින් නිකුත් කරන කාඩ්පත් විශේෂයකි. ණයපත් මගින් යම් සීමාවක් දක්වා ස්වයංක්‍රීය ටෙලර් යන්ත්‍ර භාවිතයෙන් මුදල් ලබා ගැනීමේ හැකියාව ද ඇත.

නිදසුන් :

- විසා කාඩ්
- මාස්ටර් කාඩ්
- ඇමරිකන් එක්ස්ප්‍රස් කාඩ්

- මුදල් ප්‍රේෂණ කටයුතු :

ගිණුම් හිමියා වෙනුවෙන් ඔහුට ලැබීමට ඇති මුදල් ඔහුගේ ගිණුමට රැස් කිරීම මින් අදහස් වේ. විදේශයක සිටින පුද්ගලයෙකුට මුදල් පැවරීම මෙන් ම, විදේශයක සිටින පුද්ගලයින්ගෙන් ලැබෙන මුදල් රැස් කිරීම ද මේ යටතේ සිදු කෙරේ.

- සංචාරක චෙක්පත් නිකුත් කිරීම :

දේශීය හා විදේශීය සංචාරකයින්ගේ ගනුදෙනු පහසුවෙන් හා ආරක්ෂාකාරී ව සිදු කිරීම සඳහා භාවිත කෙරෙන චෙක්පත් විශේෂයකි. සංචාරක චෙක්පත් , පොදුවේ පිළිගන්නා මුදල් වර්ගවලින්, විවිධ වටිනාකම් යටතේ නිකුත් කරයි. තමන් සතු මුදල් බැංකුවට ලබා දී එම වටිනාකමට බැංකුවෙන් සංචාරක චෙක්පත් ලබා ගන්නා අතර, සංචාරයේ යෙදෙන අතරතුර දී එම ප්‍රදේශයේ වාණිජ බැංකුවකට එම සංරචක චෙක්පත් ලබා දී නැවත මුදල් ලබා ගැනීමට හැකියාව ඇත. නිකුත් කිරීමේ දී බැංකුව විසින් සේවා ගාස්තුවක් අය කරනු ලබයි.

- ස්වයංක්‍රීය බැංකු සේවා :

බැංකු ගිණුම් හිමියන්ට තම බැංකුවෙන් ලබා දී ඇති පහසුකම් බොහොමයක් බැංකුවට නො ගොස් දවසේ ඕනෑ ම වේලාවක ලබා ගැනීමට හැකි වන සේ හඳුන්වා දී ඇති විද්‍යුත් අරමුදල් හුවමාරු ක්‍රම යකි. මෙ මගින් ගනුදෙනුකරුවන්ට බැංකුවලින් පහත සේවා ලබා ගත හැකි ය.

- ස්වයංක්‍රීය බැංකු සේවා නිසා ගනුදෙනුකරුවන්ට අත්වන වාසි :

- ටෙලර් කාඩ්පත් භාවිතයෙන් ගිණුමෙන් මුදල් ආපසු ගැනීම
- ගිණුමට මුදල් තැන්පත් කිරීම
- ගිණුමකින් ගිණුමකට මුදල් මාරු කිරීම
- ගිණුමේ ශේෂය දැන ගත හැකි වීම
- බිල්පත් ගෙවීමේ පහසුකම් තිබීම

- ස්වයංක්‍රීය බැංකු සේවා නිසා බැංකුවලට අත්වන වාසි :
 - පිරිවැය අඩු වීම
 - තදබදය අඩු වීම
 - නිරවද්‍යතාව ඉහළ වීම
 - කාර්ය මණ්ඩලය අඩු කර ගත හැකි වීම
 - බැංකු සේවා පුළුල් වී බැංකුවල ලාභදායීත්වය වැඩි වීම
- ණයවර ලිපි නිකුත් කිරීම
 ආනයනකරුගේ ඉල්ලීම මත ආනයනකරුගේ බැංකුව විසින් ආනයනකරු වෙනුවෙන් මුදල් ගෙවන බවට එකඟ වෙමින් අපනයනකරුගේ බැංකුව වෙත ඉදිරිපත් කරන ලියවිල්ල ණයවර ලිපියයි.
- වෙනත් සේවා :

උදා :

 - රක්ෂණ සේවා -
 වාණිජ බැංකු විසින් රක්ෂණ සමාගමක් සමඟ සම්බන්ධ වී තම බැංකුවේ ගිණුම් හිමියන් රක්ෂණය කිරීම
 - වෛද්‍ය සේවා සැපයීම (E- channalling - E- Billing)
 - ජනාකීර්ණ ස්ථානවල ATM යන්ත්‍ර ස්ථාපිත කර තිබීම
 - වෙක්පත් හා මුදල් තැන්පත් කිරීම සඳහා ම සුවිශේෂී වූ ATM යන්ත්‍ර ස්ථාපිත කර තිබීම

නිපුණතා මට්ටම 7.6 : - වෙක්පත් භාවිතයෙන් ගනුදෙනු පහසු කර ගත හැකි ආකාරය පෙන්වා දෙයි.

ඉගෙනුම් එළ : -

- වෙක්පත යන්න නිර්වචනය කරයි.
- වෙක්පතකට සම්බන්ධ ප්‍රධාන පාර්ශ්ව හඳුන්වයි.
- වෙක්පත් අධ්‍යයනයෙන් වෙක්පතක මූලික ලක්ෂණ පැහැදිලි කරයි.
- වෙක්පත් වර්ග කරයි.
- ධාරක වෙක්පත් හා විධාන වෙක්පත් අතර වෙනස පැහැදිලි කරයි.
- වෙක්පත් ලිවීමේ දී සැලකිලිමත් විය යුතු කරුණු ඉදිරිපත් කරයි.
- වෙක්පත් රේඛනය හඳුන්වා එහි අවශ්‍යතාව පැහැදිලි කරයි.
- දෙන ලද රේඛිත වෙක්පත් අධ්‍යයනයෙන් ඒවායේ ඇති රේඛන වර්ග කරයි.
- සාමාන්‍ය රේඛනය හා විශේෂ රේඛනය කළ හැකි ආකාර පැහැදිලි කරයි.
- වෙක්පත් පිටසන් කිරීම හඳුන්වයි.
- වෙක්පත් අගරු වීම හඳුන්වා, අගරු වන අවස්ථා පැහැදිලි කරයි.
- දෙන ලද තොරතුරු මත කිසියම් ගෙවීමක් සඳහා වෙක්පතක ආකෘතියක් ගොඩනගයි.

විෂය සිද්ධාන්ත එක මිටකට : -

- ජංගම ගිණුම් හිමියකු (අණකරු) විසින් එහි සඳහන් මුදල නම සඳහන් පුද්ගලයාට (ආදායකයාට) හෝ රැගෙන එන අයෙකුට ගෙවන ලෙස බැංකුවට (අණලදුට) කරනු ලබන ලිඛිත නියෝගය වෙක්පතක් ලෙස හැඳින්වේ.

වෙක්පතකට සම්බන්ධ ප්‍රධාන පාර්ශ්ව :

අණකරු (Drawer) - ගිණුම් හිමියා

අණලදු (Drawee) - ගිණුම පවත්වා ගෙන යන වාණිජ බැංකුව

ආදායකයා (Payee) - වෙක්පතෙහි නම සඳහන් පුද්ගලයා, වෙක්පතෙහි සඳහන් මුදල ලැබීමට හිමිකම් ලබන්නා

වෙක්පත මූලික ලක්ෂණ

The diagram shows a BOC form with the following labeled parts:

- 1: Branch Name (හරහරු)
- 2: Branch Address (හරහරු සිටින තැන)
- 3: Pay (අණලදු)
- 4: For Cash (කිසිදු බැංකුවකට දීමට නොහැකි)
- 5: Order Amount (අණලදු මුදල)
- 6: Issued (දෙන ලද)
- 7: Issued Date (දෙන ලද දිනය)
- 8: MICR Line (0072497694)
- 9: Drawee (අණකරු)

1. දිනය
2. බැංකුවේ නම හා ශාඛාවේ නම
3. ආදායකයාගේ නම
4. හෝ රැගෙන එන්නාට යන යෙදුම
5. චෙක්පතේ වටිනාකම අකුරෙන් හා ඉල්කමෙන්
6. ගෙවනු යන පදය
7. අණකරුගේ අත්සන
8. චුම්භක අක්ෂර හැඳුනුම් තීරය (මෙහි පිළිවෙලින් චෙක්පත් අංකය, බැංකුවේ අංකය, ශාඛාවේ අංකය හා ගිණුම් අංකය සඳහන් වේ)
9. චෙක්පතේ පිළිපත

- ප්‍රධාන වශයෙන් චෙක්පත් වර්ග දෙකකි.

ධාරක චෙක්පත් (හාරක චෙක්පත්) (Bearer cheques)

චෙක්පතෙහි මුද්‍රිත ව ඇති "හෝ රැගෙන එන්නාට" යන පදය කපා නො හැර ඇති චෙක්පතකි. පිටසන් කිරීමකින් තොර ව හුදු හාර දීමෙන් ධාරක චෙක්පත පැවරිය හැකි අතර බොහෝ දුරට මුදල් නෝට්ටුවකින් ගනුදෙනු කිරීම හා සමාන වේ.

විධාන චෙක්පත් (Order cheques)

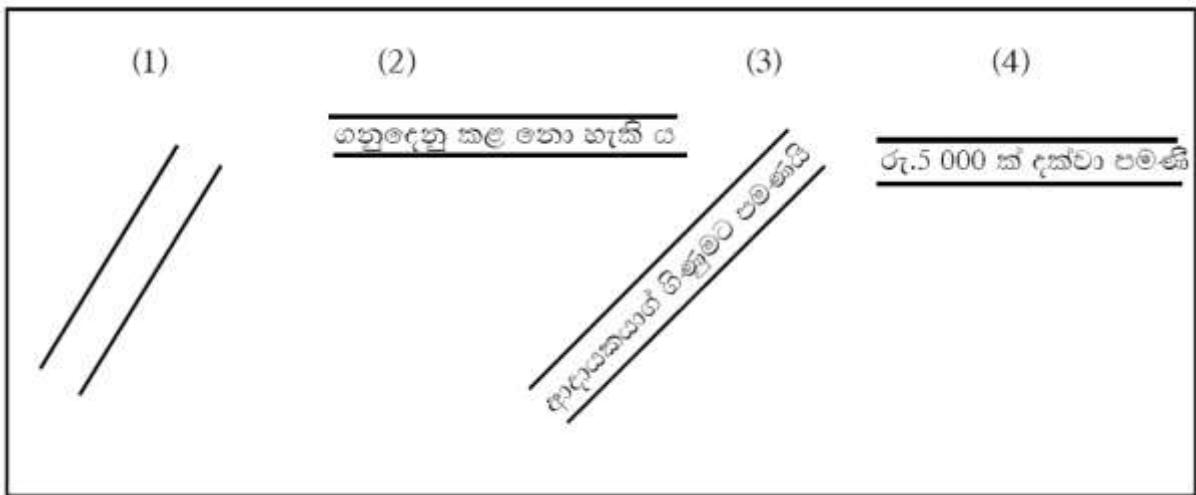
හෝ රැගෙන එන්නාට යන පදය කපා හැර හෝ ඒ වෙනුවට "විධානයට" යන්න ලියා ඇති චෙක්පත් වේ. මෙවැනි චෙක්පතක් පැවරීමේ දී පිටසන් කිරීම අවශ්‍ය වේ. ධාරක චෙක්පතකට වඩා විධාන චෙක්පත්වල ආරක්ෂාව වැඩි ය.

- චෙක්පතක් ලිවීමේ දී සැලකිලිමත් විය යුතු කරුණු කිහිපයක් පහත දැක්වේ.
 - ලිවීමේ දී නො මැකෙන තීන්ත වර්ගයක් භාවිත කළ යුතු ය.
 - පිළිපතේ අදාළ විස්තර සටහන් කළ යුතු ය.
 - ලිවීමේ දී සිදු වන වැරදි තනි ඉරකින් කපා අණකරුගේ සම්පූර්ණ අත්සන යෙදිය යුතු ය.
 - එක ම භාෂා මාධ්‍යයක් භාවිත කළ යුතු ය.
 - අණකරුගේ අත්සන නියමාකාරයෙන් යෙදිය යුතු ය.
 - චෙක්පතකට යොදන දිනය හා එහි ආරක්ෂාව සඳහා ගන්නා ක්‍රියාමාර්ග පිළිබඳ ව සැලකිලිමත් විය යුතු ය.
 - හිස් චෙක්පතකට අත්සන් නො යෙදිය යුතු ය.
- චෙක්පත් රේඛනය : (Crossing the cheques)
චෙක්පතක මුහුණත හරහා සමාන්තර රේඛා දෙකක් ඇඳීම හෝ වාණිජ බැංකුවක නමක් සඳහන් කිරීම චෙක්පත් රේඛනය කිරීම ලෙස හඳුන්වයි. චෙක්පතකට සම්බන්ධ ඕනෑ ම පාර්ශ්වයකට රේඛනයක් සිදු කළ හැකි අතර, යොදන ලද රේඛනයක් අවලංගු කළ හැක්කේ චෙක්පතේ අණකරුට පමණි.

- වෙක්පත් රේඛනයේ අවශ්‍යතාව :
 - වෙක්පතට අමතර ආරක්ෂාවක් සැලසීම
 - වෙක්පතෙහි සඳහන් වටිනාකම එහි ආදායකයාට ලැබීම සහතික කිරීම
 - බැංකු කවුන්ටරයෙන් මුදල් ලබා ගැනීම වැළැක්වීම
- රේඛන වර්ග දෙකකි.
 - සාමාන්‍ය රේඛනය
 - විශේෂ රේඛනය

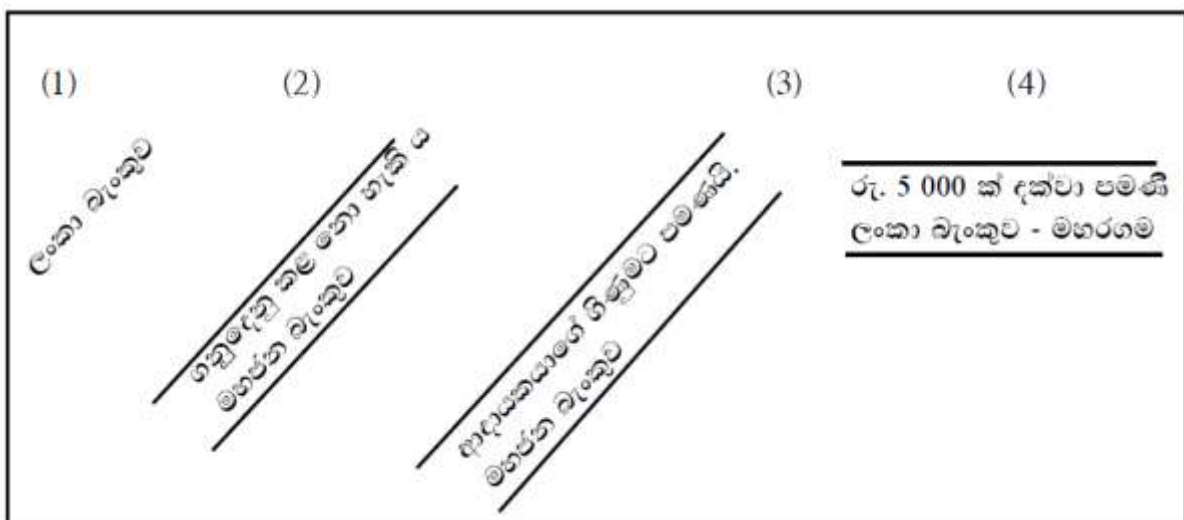
සාමාන්‍ය රේඛනය (General crossing)

වගන්ති සහිත ව හෝ රහිත ව වෙක්පතේ මුහුණත හරහා සරල සමාන්තර රේඛා දෙකක් ඇඳීම සාමාන්‍ය රේඛනය ලෙස හැඳින්වේ.

විශේෂ රේඛනය : (Special crossing)

සරල සමාන්තර රේඛා දෙකක් සහිත ව හෝ රහිත ව වෙක්පතක මුහුණත හරහා වාණිජ බැංකුවක නමක් සඳහන් කිරීම විශේෂ රේඛනය වේ. මෙවැනි වෙක්පත්, රේඛනයේ නම සඳහන් බැංකුවේ ගිණුමක තැන්පත් කළ යුතු ය.

- වෙක්පතක රේඛනය තුළ "ගනුදෙනු කළ නො හැකි ය" යන පදය යෙදීමෙන් අදහස් වන්නේ මෙවැනි වෙක්පතක් පිටසන් කර පැවරිය හැකි බවත්, එම වෙක්පත පැවරීමේ දී පැවරුම්කරුට තිබූ අයිතියට වඩා වැඩි අයිතියක් පැවරුම්ලාභියාට හිමි නො වන බවත් ය. එම නිසා මෙවැනි රේඛනයක් යෙදූ වෙක්පතක් ලබා ගැනීමේ දී පැවරුම්ලාභියා එම වෙක්පතට පෙර තිබූ අයිතීන් පිළිබඳ සැලකිලිමත් විය යුතු බව ඇඟවේ.
- වෙක්පතක රේඛනය තුළ "ආදායකයාගේ ගිණුමට පමණයි" යන පදය යෙදීමෙන් අදහස් වන්නේ වෙක්පතෙහි නම සඳහන් ආදායකයාගේ ගිණුමට තැන්පත් කිරීමෙන් පමණක් මුදල් කර ගත හැකි බවයි. මෙය පැවරීම සීමා කෙරෙන රේඛනයකි.
- වෙක්පතක රේඛනය තුළ "රු. 5 000 ක් දක්වා පමණයි" යනුවෙන් මුදල් සීමාවක් යෙදීමෙන් අදහස් වන්නේ සඳහන් ව ඇති මුදල් ප්‍රමාණයට වඩා වැඩියෙන් වෙක්පතේ වටිනාකම සඳහන් නො විය යුතු බවයි.
- **වෙක්පත පිටසන් කිරීම (Endorsement)**
වෙක්පතෙහි මුහුණත සඳහන් වන ආකාරයට ම ආදායකයා සිය නම වෙක්පතෙහි පිටුපස ලිවීම වෙක්පත පිටසන් කිරීම ලෙස හැඳින්වේ. (වෙක්පත දරන ඕනෑ ම අයෙකු වෙක්පත පැවරීමේ දී ඔහුගේ නම ලිවිය යුතු ය.) වෙක්පත නීත්‍යානුකූල ව පැවරූ බව සනාථ කිරීම පිටසන මගින් සිදු වේ.
- **පිටසන යෙදීම අවශ්‍ය වන අවස්ථා**
 - ආදායකයා විසින් වෙක්පත බැංකුවෙහි තැන්පත් කිරීමේ දී
 - විධාන වෙක්පතක් නම් අන් අයෙකුට පවරන අවස්ථාවේ දී
 - රේඛනය නො කරන ලද වෙක්පත් බැංකු කවුන්ටරයට දී මුදල් ලබා ගැනීමේ දී
- **වෙක්පත් අගරු වීම (Dishonour of cheques)**
ගෙවීම සඳහා බැංකුවට ඉදිරිපත් කළ වෙක්පතකට මුදල් ගෙවීම බැංකුව විසින් ප්‍රතික්ෂේප කිරීම වෙක්පතක් අගරු වීම ලෙස හැඳින්වේ.
- **වෙක්පතක් අගරු වන අවස්ථා :**
 - ගිණුමේ ප්‍රමාණවත් මුදල් නො මැති වීම
 - අණකරු විසින් ගෙවීම නතර කර තිබීම
 - අණකරු බුන්වත් වීම
 - අණකරු මරණයට පත්වීම හා ඒ බව බැංකුවට දැනුම් දී තිබීම
 - ගානිඡ නියෝගයක් ලැබීම (උසාවි නියෝගයක්)
 - ලිඛිත වැරදි
 - ගිණුම වසා තිබීම

නිපුණතා මට්ටම 7.7: - විද්‍යුත් මුදල් භාවිතයෙන් ගනුදෙනු පහසු කර ගත හැකි ආකාරය පෙන්වා දෙයි.

ඉගෙනුම් එළ : -

- විද්‍යුත් මුදල් යන්න පැහැදිලි කරයි.
- භාවිතයේ පවත්නා විද්‍යුත් මුදල් වර්ග පැහැදිලි කරයි.
- විද්‍යුත් මුදල් කාඩ්පතක ලක්ෂණ හා එම කාඩ්පතකට සම්බන්ධ පාර්ශ්ව හඳුන්වයි.
- විද්‍යුත් මුදල් භාවිතයේ වාසි හා අවාසි ලැයිස්තුගත කරයි.
- භාවිත වන එක් එක් විද්‍යුත් මුදල් වර්ගවල සුවිශේෂීතා වගුගත කරයි.

විෂය සිද්ධාන්ත එක මිටකට : -

විද්‍යුත් මුදල් (E - money)

විද්‍යුත් ක්‍රමයට නැතහොත් පරිගණක ජාලයක් හරහා හුවමාරු වන මුදල් විද්‍යුත් මුදල් ලෙස සැලකේ. එහි ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන් එක් පාර්ශ්වයකින් තවත් පාර්ශ්වයකට අරමුදල් මාරුවීමක් සිදු වේ. (Electronic Fund Transfer)

විද්‍යුත් මුදල් වර්ග

- ණයපත් - Credit cards
- හරපත් - Debit cards
- පෙර ගෙවුම් කාඩ්පත් - Pre - paid cards
- ස්මාර්ට් කාඩ්පත් - Smart cards
- ක්ෂුද්‍ර පත් - Micro chips
- ණයපත්
කිසියම් නිශ්චිත වටිනාකමක් දක්වා අනුමත වෙළෙඳ ආයතනවලින් භාණ්ඩ හා සේවා ලබා ගැනීමට හැකි වන පරිදි වාණිජ බැංකුවක් හෝ බලයලත් ආයතනයක් විසින් නිකුත් කරනු ලබන කාඩ්පත් විශේෂය ණයපත් ලෙස හඳුන්වයි.
ව්‍යාපාරිකයෙකුට ණයපතක් ඉදිරිපත් කළ විට එහි වලංගුභාවය සහ ණය සීමාව පරීක්ෂා කිරීමට විද්‍යුත් සත්‍යාපන ක්‍රම (Electronic verification systems) යොදා ගැනේ. ව්‍යාපාරයේ ඇති යන්ත්‍රයට ණයපත ඇතුළත් කළ විට එම තොරතුරු ලබා ගත හැකි ය.
නමුත් විද්‍යුත් වාණිජ්‍යයේ දී ණයපත ඉදිරිපත් කිරීම අවශ්‍ය නො වන අතර අන්තර්ජාලය හරහා ණයපතෙහි තොරතුරු පමණක් ඉදිරිපත් කිරීමෙන් ගනුදෙනුව සිදු කළ හැකි ය.
උදා : සි බැන්ක් විසා - ලංකා බැංකුව
පීපල්ස් විසා - මහජන බැංකුව
මාස්ටර් කාඩ් - සම්පත් බැංකුව

සෙලාන් විසා - සෙලාන් බැංකුව

- ණයපත් මගින් ගනුදෙනු කිරීමේ වාසි හා අවාසි

ගනුදෙනුකරුවන්ට අත්වන වාසි

- ණයපතක් ලබා ගැනීම සඳහා ගිණුමක් තිබීම අවශ්‍ය නො වීම
- යම් කාලසීමාවක් දක්වා පොලී රහිත ණයක් වීම
- අනුමත සීමාව තුළ ATM යන්ත්‍ර මගින් මුදල් ලබා ගත හැකි වීම
- වට්ටම් හා ප්‍රසාද ලකුණු හිමි වීම

ගනුදෙනුකරුවන්ට අත්වන අවාසි

- ණයපත සඳහා මුදල් ගෙවීම ප්‍රමාද වීමෙන් දඩ මුදලක් ගෙවීමට සිදු වීම
- සෑම අලෙවිසැලකින් ම ගනුදෙනු සිදු කළ නො හැකි වීම

ව්‍යාපාරිකයාට අත්වන වාසි

- ණයට විකුණුම් සඳහා මුදල් ලැබීම ස්ථිර වීම
- පිරිවැටුම වැඩි වීම නිසා ලාභය වැඩි වීම
- නොමිලේ ප්‍රචාරණයක් ලැබීම

ව්‍යාපාරිකයාට අත්වන අවාසි

- බැංකුවට කොමිස් මුදලක් ගෙවීමට සිදු වීම
- විශේෂිත යන්ත්‍රයක් ස්ථාපිත කිරීමට සිදු වීම

- හරපත්

බැංකු ගිණුම් හිමියෙකුට, තම ගිණුමේ ඇති මුදල් වෙළෙඳසැල් ගෙවීම් පියවීමට පැවරීම සඳහාත්, ටෙලර් යන්ත්‍ර භාවිතයෙන් මුදල් ආපසු ලබා ගැනීම සඳහාත් බැංකුව විසින් නිකුත් කරනු ලබන ප්ලාස්ටික් කාඩ්පත් විශේෂයකි. ගිණුමේ ඇති ශේෂය සඳහා පමණක් හරපත් හිමියාට ගනුදෙනු සිදු කළ හැකි ය.

නිදසුන් :

SET සම්පත් බැංකුව

PET මහජන බැංකුව

Catsupper කොමර්ෂල් බැංකුව

හරපත් මගින් ගනුදෙනු කිරීමෙන් ගනුදෙනුකරුවන්ට අත්වන වාසි

- ගිණුමේ ඇති මුදල් භාවිත කරන නිසා පොළියක් ගෙවිය යුතු නො වීම
- ගනුදෙනුව එම අවස්ථාවේ ම නිම වීම
- ATM යන්ත්‍ර හරහා මුදල් ලබා ගැනීම ද කළ හැකි වීම

හරපත් මගින් ගනුදෙනු කිරීමෙන් ගනුදෙනුකරුවන්ට අත්වන අවාසි

- ගිණුමක් තිබීම අනිවාර්ය වීම
- ගිණුමේ ඇති ශේෂය දක්වා පමණක් ගනුදෙනු සිදු කළ හැකි වීම

- පෙර ගෙවුම් කාඩ්පත්

කලින් මුදල් ගෙවා ලබා ගත හැකි කාඩ්පත් විශේෂයකි. මුදල් හෝ චෙක්පත් වෙනුවට ආරක්ෂාකාරී මෙන් ම පහසු විද්‍යුත් ගෙවීම් ක්‍රමයකි. බැංකු ගිණුම් නො මැති අයට පවා පෙර ගෙවුම් කාඩ්පත් භාවිතය මගින් විද්‍යුත් ක්‍රමයට ගෙවීම් කළ හැකි ය.

නිදසුන් : දුරකථන කාඩ්පත්

Travell pass

- ස්මාර්ට් කාඩ්පත්

මෙය integrated circuit card එකකි. මෙහි මුදල් වටිනාකමක් සහිත chip එකක් අන්තර්ගත ය. මෙය භාවිත කර ගනුදෙනුවක් සිදු කළ විට එම ගනුදෙනුවේ වටිනාකම හර වී ශේෂය අඩු වේ. අදාළ නිකුතු ආයතනයට මුදල් ගෙවා වරින් වර මුදල් ගබඩා කර (Re-Load) ගත හැකි ය. ස්මාර්ට් කාඩ්පත මගින් ණයපතක, හරපතක, ATM කාඩ්පතක කාර්යයන් ද සිදු කළ හැකි අතර මෙය විද්‍යුත් මුදල් පසුම්බියක් (E-purse) ලෙස භාවිත කළ හැකි ය.

- විද්‍යුත් මුදල් කාඩ්පත්වල පහත සඳහන් ලක්ෂණ දැකිය හැකි ය.

මුහුණත

පිටුපස

- නිකුත් කරන ආයතනයේ නම හා ලාංඡනය
- කාඩ්පත් වර්ගය
නිදසුන් : (Debit card, Credit card , ATM card)
- කාඩ්පත් අංකය
- සන්නම් ලාංඡනය (Brand Logo)
නිදසුන් : VISA , Master
- කල් ඉකුත් වන දිනය
- කාඩ්පත් හිමියාගේ නම
- කාන්දම් පටිය (Magnetic stripe)
- අත්සන් පටිය (Signature stripe)
- කාඩ්පත් ආරක්ෂිත සංකේතය (card security code)
- ත්‍රිමාන චිත්‍රය (Holo gram)
- නිකුත් ආයතනයේ නම , ලිපිනය හා කොන්දේසි
- ගනුදෙනුකරු සේවා දුරකථන අංකය : (customer service hotline)
- විද්‍යුත් මුදලින් ගනුදෙනු පියවීමේ දී පහත සඳහන් පාර්ශ්ව සම්බන්ධ වේ.
 - කාඩ්පත් හිමියා
 - කාඩ්පත් නිකුත් කරන ආයතනය
 - වෙළෙන්දා හෙවත් විකුණුම්කරු
 - ණයපත් සංගමය
 නිදසුන් :
විසා, මාස්ටර්, ඇමරිකන් එක්ස්ප්‍රස් (AMEX)
- විද්‍යුත් මුදලින් ගනුදෙනු කිරීමේ වාසි හා අවාසි කිහිපයක් පහත දැක්වේ.
වාසි :
 - ගනුදෙනු කිරීමේ දී පිරිවැය අඩු වීම
 - මුදලේ ආරක්ෂාව තහවුරු වීම
 - දවසේ පැය 24 පුරා ම ගනුදෙනු කළ හැකි වීම
 - ගෙවීම් කටයුතු පහසු වීම
 - විවිධ ප්‍රතිලාභ හිමි වීම
 - විදේශ ගනුදෙනු සඳහා ද භාවිත කළ හැකි වීම

අවසාන :

- පොළී, ප්‍රමාද ගාස්තු වැනි පිරිවැය දරීමට සිදු වීම
- වංචනික ක්‍රියා සිදු වීම
- අනවශ්‍ය පරිභෝජන රටාවකට හුරු වීම
- තාක්ෂණික දෝෂ නිසා ගනුදෙනුවලට බාධා සිදු වීම
- සියලු ම ගනුදෙනුකරුවන්ට ගනුදෙනු කිරීමට හැකියාවක් හා ශක්තියක් නො මැතිවීම